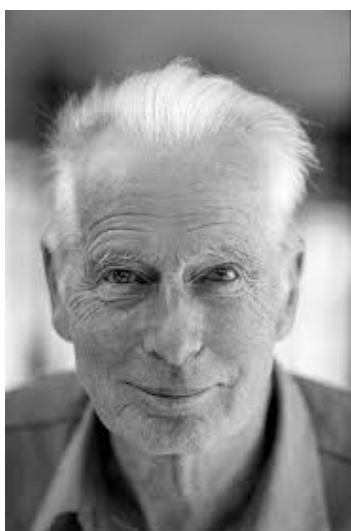

ΚΑΠΟΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΒΑΘΕΙΑΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ (του Άλαν Ντρέγκσον)

Arne Næss (27
January 1912 – 12
January 2009)

Το 1973 ο Νορβηγός φιλόσοφος και ορειβάτης Άρνε Νεσ (1919 – 2009) παρουσίασε τον όρο “βαθειά οικολογία” στην περιβαλλοντική λογοτεχνία. Ο περιβαλλοντισμός είχε αναδυθεί σαν ένα λαϊκό πολιτικό κίνημα στα 1960 με την έκδοση του βιβλίου “Σιωπηλή Άνοιξη” της Ρέιτσελ Κάρσον. Όσοι ήταν ενεργοί στην προστασία και την διατήρηση της φύσης συμπληρώνονταν και από εκείνους που ανησυχούσαν για την επιζήμια επίδραση της σύγχρονης βιομηχανικής τεχνολογίας. Οι παλιότεροι πρόγονοι του κινήματος περιελάμβαναν συγγραφείς και ακτιβιστές όπως ο Χένρι – Ντέιβιντ Θορώ, ο Τζών Μιούιρ και ο Άλντο Λέοπολντ, ενώ η πιο συμβατική τάση ήταν πλησιέστερα στην φιλοσοφία της περιβαλλοντικής προστασίας “σοφής χρήσης” που πρωτοπαρουσίασε ο Γκιφφόρντ Πιντσότ.

Το 1972 ο Νεσ έκανε μια ομιλία στο Βουκουρέστι κατά το Συνέδριο Έρευνας για το μέλλον του Τρίτου Κόσμου. Εκεί

παρουσίασε το ευρύτερο υπόβαθρο του οικολογικού κινήματος και τον συσχετισμό με μια ηθική αναφορικά με την φύση και την εγγενή αξία των υπόλοιπων όντων. Σαν ορειβάτης που είχε σκαρφαλώσει σε βουνά σε ολόκληρο τον κόσμο, ο Νες είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει τον πολιτικό και κοινωνικό ακτιβισμό σε διάφορες κουλτούρες . Τόσο στο ιστορικό όσο και στο σύγχρονο κίνημα, ο Νες διέκρινε δύο διαφορετικές μορφές περιβαλλοντισμού, όχι απαραίτητα αταίριαστες μεταξύ τους. Την μία την ονόμασε " μακρόπνοο κίνημα βαθείας οικολογίας", και την άλλη "ρηχό οικολογικό κίνημα". Η λέξη "βαθεία" αναφερόταν εν μέρει στο επίπεδο προβληματισμού σχετικά με τις προθέσεις και αξίες μας όταν επιχειρηματολογούμε σε περιβαλλοντικές συγκρούσεις. Το "βαθύ" κίνημα εμπεριέχει βαθύτερη αναζήτηση και προβληματισμό, μέχρις επιπέδου θεμελιωδών ριζικών σκοπών. Η ρηχή προσέγγιση σταματά πριν από το τελικό επίπεδο θεμελιώδους αλλαγής, προωθώντας συχνά τεχνολογικές επιδιορθώσεις (για παράδειγμα ανακύκλωση, αυξημένη απόδοση αυτοκίνησης, μονοκαλλιέργεια οργανικής γεωργίας με εξαγωγική κατεύθυνση) και είναι βασισμένη στις ίδιες καταναλωτικές αξίες και μεθόδους της βιομηχανικής οικονομίας. Η μακρόπνοη και βαθειά προσέγγιση εμπεριέχει τον επανασχεδιασμό όλων των συστημάτων μας με βάση στις αξίες και στις μεθόδους που πραγματικά διατηρούν την οικολογική και πολιτισμική ποικιλομορφία των φυσικών συστημάτων.

Τα ξεχωριστά και πρωτότυπα χαρακτηριστικά του κινήματος βαθείας οικολογίας ήταν η αναγνώριση της εγγενούς αξίας όλων των ζωντανών πλασμάτων και της εφαρμογής αυτής της οπτικής στην ανάπτυξη περιβαλλοντικών πολιτικών. Όσοι εργάζονται για κοινωνικές αλλαγές βασισμένοι σ' αυτή την αναγνώριση κινητοποιούνται τόσο από την αγάπη για την φύση όσο και από την αγάπη για τους ανθρώπους. Αναγνωρίζουν ότι δεν μπορούμε να συνεχίσουμε με το "business as usual" του βιομηχανισμού. Χωρίς αλλαγές σε βασικές αξίες και πρακτικές θα καταστρέψουμε την ποικιλομορφία και την ομορφιά του κόσμου, καθώς και την ικανότητά του να συντηρεί ποικίλους ανθρώπινους πολιτισμούς.

Το 1972 πολλοί λίγοι εκτίμησαν ότι ο Νες χαρακτήριζε ένα υπάρχον λαϊκό κίνημα περισσότερο απ' το να παρουσιάζει την προσωπική του φιλοσοφία. Με σκοπό να εδραιώσει κοινούς στόχους ο Νες πρότεινε οκτώ αρχές που χαρακτηρίζουν το κίνημα βαθειάς οικολογίας σαν μέρος του γενικότερου οικολογικού κινήματος. Αυτή η πλατφόρμα αρχών μπορεί να υιοθετηθεί από ανθρώπους μιας μια μεγάλης ποικιλίας θρησκευτικών και φιλοσοφικών χώρων καθώς και διάφορων πολιτικών πεποιθήσεων. Οι υποστηρικτές του κινήματος βαθειάς οικολογίας ενώνονται από ένα ευρύ όραμα του τι χρειάζεται για να προστατευτεί η ακεραιότητα των οικολογικών κοινοτήτων της Γης καθώς και οι οικο – κεντρικές αξίες.

Δυστυχώς μερικοί “φωνακλάδες” περιβαλλοντιστές που υποτίθεται ότι υποστηρίζουν το κίνημα έχουν πει και γράψει πράγματα που έχουν ένα τόνο μισανθρωπισμού. Οι υποστηρικτές του κινήματος βαθειάς οικολογίας δεν είναι μισάνθρωποι όπως κατηγορούνται συχνά. Η πρώτη από τις οκτώ αρχές του Νας αρχίζει με την αναγνώριση της εγγενούς αξίας όλων των όντων, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων. Η αρχή της μη – βίας του Γκάντι είναι ένα αξίωμα του ακτιβισμού βαθειάς οικολογίας στον λόγο και στην πράξη. Οι υποστηρικτές του κινήματος βαθειάς οικολογίας αποδοκιμάζουν δηλώσεις και δράσεις μισανθρωπισμού.

Η αποδοχή της πλατφόρμας των οκτώ αξιών της βαθειάς οικολογίας* συνεπάγεται τον σεβασμό στις εγγενείς αξίες της πληθώρας και της ποικιλομορφίας. Αυτό με την σειρά του οδηγεί στη κριτική της βιομηχανικής κουλτούρας, που έχει μοντέλα ανάπτυξης τα οποία εκλαμβάνουν την Γη μόνο σαν ακατέργαστα υλικά που χρησιμεύουν για να ικανοποιήσουν τον καταναλωτισμό και την παραγωγή, με σκοπό όχι μόνο ζωτικές ανάγκες αλλά παραφουσκωμένες επιθυμίες που για να ικανοποιηθούν χρειάζεται όλο και μεγαλύτερη κατανάλωση. Ενώ η βιομηχανική κουλτούρα συστήνεται σαν το μοναδικό μοντέλο ανάπτυξης, με τις μονοκαλλιέργειες καταστρέφει την πολιτισμική και βιολογική ποικιλότητα στο όνομα της εξυπηρέτησης του ανθρώπου και στο όνομα του κέρδους.

Πέρα από την αποδοχή του μοντέλου της βιομηχανικής ανάπτυξης τι μας μένει; Η στήριξη της πλατφόρμας αρχών του κινήματος βαθιάς οικολογίας μας οδηγεί στην αποδοχή της οικοσοφίας των αυτοχθόνων και των ιθαγενών ανθρώπων ώστε να διδαχθούμε από αυτούς αξίες και πρακτικές που θα μας βοηθήσουν να ζήσουμε με σοφία στα τόσα διαφορετικά μέρη του πλανήτη. Διδασκόμαστε από την σοφία των τόπων μας και των πολλών πλασμάτων που κατοικούν σ' αυτούς. Ταυτόχρονα οι οικοκεντρικές αξίες της πλατφόρμας μας βοηθούν να αναγνωρίσουμε ότι όλες οι ανθρώπινες κουλτούρες έχουν κοινό συμφέρον στο να βλέπουν την συνέχιση της Γης και της ποικιλότητάς της για το καλό τους και επειδή οι περισσότεροι από εμάς τα αγαπούν. Θέλουμε να προοδεύσουμε σε αρμονία με άλλα πλάσματα και πολιτισμούς. Μπορούμε να αναπτύξουμε συνεννόηση ώστε να δουλέψουμε με ευγένεια και αρμονία με άλλες πλάσματα και όντα; Οι αρχές της βαθιάς οικολογίας είναι ένα βήμα σ' αυτήν την κατεύθυνση. Ο σεβασμός στην ποικιλότητα μας οδηγεί στην αναγνώριση της οικολογικής σοφίας που είναι εξειδικευμένη στο κάθε τόπο και στο κάθε πλαίσιο. Έτσι οι υποστηρικτές της βαθιάς οικολογίας δίνουν έμφαση στην εντοπιότητα, την οικολογική σοφία και σε ντόπιες τεχνολογικές πρακτικές. Δεν υπάρχει καμία φιλοσοφία ή τεχνολογία που να κάνει για ολόκληρο τον πλανήτη. Όπως έχει πει και ο Νες πολλές φορές, όσο περισσότερη ποικιλότητα, τόσο το καλύτερο.

Ο Άλαν Ντρέγκσον είναι επίτιμος καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Βικτώρια στην Βρετανική Κολούμπια του Καναδά. Είναι ο συγγραφέας του έργου *The Practice of Technology* (1995) και εκδότης των *The Deep Ecology Movement* (1995) και *Ecoforestry* (1997) Έχει συνεργαστεί στην έκδοση της δεκάτομης συλλογής των έργων του Άρνε Νες *The Selected Works of Arne Naess* (2005)

Το κείμενο υπάρχει στην ιστοσελίδα του ιδρύματος *Tompkins Conservation*

* Οι οκτώ αρχές του κινήματος βαθιάς οικολογίας

Η βαθιά οικολογία (deep ecology) αποτελεί μία από τις σημαντικότερες οικοκεντρικές θεωρίες της περιβαλλοντικής ηθικής. Ο πατέρας της βαθιάς οικολογίας είναι ο φιλόσοφος Άρνε Νες (Arne Naess) που γεννήθηκε στην Νορβηγία το 1912 και πέθανε το 2009. Ο Νες από πολύ νωρίς ξεκαθάρισε ότι η βαθιά οικολογία δεν αποτελεί τόσο μια αυστηρή φιλοσοφική θεωρία, αλλά πολύ περισσότερο ένα κίνημα ανθρώπων που μοιράζονται τις ίδιες πίστεις και συμπεριφορές, που ακολουθούν ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής και έχουν παραπλήσιες πολιτικές απόψεις. Στην πορεία όμως οι βαθείς οικολόγοι υποστήριξαν τη θεωρία τους ως ένα συγκροτημένο σύνολο φιλοσοφικών απόψεων για ζητήματα της περιβαλλοντικής φιλοσοφίας. Ο Νες έκανε τη διάκριση μεταξύ της ρηχής και της βαθιάς οικολογίας. Η ρηχή οικολογία υπερασπίζεται την άγρια φύση και τη βιοποικιλότητα για να αυξήσει την ανθρώπινη ευζωία. Οτιδήποτε πέραν του ανθρώπου, έχει μόνο αξία χρήσης. Για τη βαθιά οικολογία όμως το οικοσύστημα έχει αυταξία (εγγενή αξία) και επομένως αξίζει να το προστατεύσουμε και να το σεβαστούμε όχι μόνο χάριν του ανθρώπου. Ο Νες, μαζί με τον George Sessions προχώρησαν και στη διαμόρφωση μιας πλατφόρμας για τη βαθιά οικολογία: Οι θέσεις αυτές είναι οι εξής: 1. Η άνθιση της ανθρώπινης και μη ανθρώπινης ζωής στη γη έχει εγγενή αξία. Η αξία των μη ανθρώπινων μορφών ζωής είναι ανεξάρτητη από τη χρησιμότητα σε σχέση με τους ανθρώπινους σκοπούς του μη ανθρώπινου κόσμου. 2. Ο πλούτος και η ποικιλία των μορφών ζωής αποτελούν επίσης αξίες καθ' εαυτές και συνεισφέρουν στην άνθιση της ανθρώπινης και μη ανθρώπινης ζωής στη γη. 3. Οι άνθρωποι δεν έχουν δικαίωμα να μειώσουν αυτόν τον πλούτο και αυτή την ποικιλία, εκτός και εάν πρόκειται για την ικανοποίηση ζωτικών αναγκών. 4. Η άνθιση της ανθρώπινης ζωής και της κουλτούρας είναι συμβατή με τη σημαντική μείωση του ανθρώπινου πληθυσμού. 5. Η σύγχρονη ανάμιξη του ανθρώπου στον μη ανθρώπινο κόσμο είναι υπερβολική και η κατάσταση χειροτερεύει ταχέως. 6. Θα πρέπει να αλλάξουν οι πολιτικές. Οι αλλαγές στην πολιτική επηρεάζουν βασικές οικονομικές, τεχνολογικές και ιδεολογικές δομές και οδηγούν σε μια πολύ διαφορετική κατάσταση πραγμάτων από την παρούσα, που θα επέτρεπε μια ευτυχέστερη εμπειρία της σχέσης

συνδεδετικότητας (connectedness), η οποία υπάρχει μεταξύ όλων των πραγμάτων. 7. Η ιδεολογική αλλαγή, συνίσταται κυρίως στη δυνατότητα εκτίμησης της ποιότητας ζωής (διαβίωση σε καταστάσεις εγγενούς αξίας) αντί για τη συνεχή προσπάθεια αύξησης του επιπέδου ζωής. Θα υπάρξει βαθιά γνώση της διαφοράς μεταξύ «μεγάλου» και «σπουδαίου» (big and great). 8. Όσοι συμφωνούν με τα παραπάνω έχουν υποχρέωση να συμμετάσχουν στην υλοποίηση των αλλαγών.